

॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ योज्ययोगधारणायुक्तं कृत्वा ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ इति श्री नैऋतभाष्ये एकविंशोऽध्यायः ॥ १२१ ॥ ॥ ५८ ॥ ॥ ५९ ॥ तत इति ॥ १ ॥

राज्यस्यार्थं दीयतां पाण्डवानां मित्रप्रस्थं धर्मराजो भियातु ॥ मामित्रधुकूपार्थिवानां जघन्यः पापां कीर्तिं प्राप्स्यसे कौरवेन्द्र ॥ ५३ ॥ ममावसानाच्छांतिरस्तु प्रजानां संगच्छतां पार्थिवाः प्रीतिमंतः ॥ पिता पुत्रं मातुलं भागिने यो भ्राता चैव भ्रातरं प्रैतुराजन् ॥ ५४ ॥ न च देवं प्राप्तकालं वचो मे मोहाविष्टः प्रतिपत्स्यस्य बुद्ध्या ॥ तपस्यस्यंते एतदंताः स्थसर्वे सत्यामेतां भारतीमीरयामि ॥ ५५ ॥ एतद्वाक्यं सौहृदादापगेयो मध्ये राज्ञां भारतं श्रावयित्वा ॥ तूष्णीमासीच्छल्य संतप्तमर्मा योज्यात्मानं वेदनां संनियम्य ॥ ५६ ॥ संजय उवाच धर्मार्थं सहितं वाक्यं श्रुत्वा हितमना मयं ॥ नारोचयत पुत्रस्ते मुमूर्षुरिव भेषजं ॥ ५७ ॥ इति श्री महाभारते भीष्मपर्वणि भीष्मवधपर्वणि दुर्योधनं प्रति भीष्मवाक्ये एकविंशोऽध्यायः ॥ १२१ ॥ ॥ ५८ ॥ संजय उवाच ततस्ते पार्थिवाः सर्वे जग्मुः स्वानालयान् पुनः ॥ तूष्णीं भूते महाराज भीष्मेशांतनुनंदने ॥ १ ॥ श्रुत्वा तु निहतं भीष्मं राधेयः पुरुषर्षभः ॥ ईषदागतसंत्रासस्त्वरयोपजगाम ह ॥ २ ॥ सददर्शमहात्मानं शरतल्पगतं तदा ॥ जन्मशय्यागतं वीरं कार्तिकेयमिव प्रभुं ॥ ३ ॥ निमीलिताक्षं तं वीरं साश्रुकं ठस्तदा वृषः ॥ भीष्मभीष्ममहाबाहो इत्युवाच महाद्युतिः ॥ ४ ॥ राधेयो हं कुरुश्रेष्ठ नित्यमक्षिगतस्तव ॥ द्वेष्यो हंतवः सर्वत्र इति चैनमुवाच ह ॥ ५ ॥ तच्छ्रुत्वा कुरुवृद्धो हिवली संवृतलोचनः ॥ शनैरुद्धीक्ष्य स स्नेहमिदं वचनमब्रवीत् ॥ ६ ॥ रहितं धिष्यमालोक्य समुत्सार्य चरक्षिणः ॥ पितेव पुत्रं गांगेयः परिरभ्यैकपाणिना ॥ ७ ॥ एत्द्ये हि मे विप्रतीपस्पर्धसे त्वं मया सह ॥ यदि मां नाधिगच्छेथान ते श्रेयो ध्रुवं भवेत् ॥ ८ ॥ कौंतेयस्त्वं न राधेयो न तवाधिरथः पिता ॥ सूर्यजस्त्वं महाबाहो विदितो नारदान्मया ॥ ९ ॥ कृष्णद्वैपायनाच्चैव तच्च सत्यं न संशयः ॥ न च द्वेषोऽस्ति मे तात त्वयि सत्यं ब्रवीमि ते ॥ १० ॥ तेजो वधनिमित्तं तु परुषं त्वाहमब्रुवं ॥ अकस्मात्पाण्डवान्सर्वानवाक्षिपसि सुव्रत ॥ ११ ॥ येनासि बहुशो राज्ञा चोदितः सूतनंदन ॥ जातो सिधर्मलोपेन ततस्ते बुद्धिरीदृशी ॥ १२ ॥ नीचाश्रयान्मत्सरेण द्वेषिणी गुणिनामपि ॥ तेनासि बहुशो रूक्षं श्रावितः कुरुसंसदि ॥ १३ ॥ जानामि समरे वीर्यं शत्रुभिर्दुःसहं भुवि ॥ ब्रह्मण्यतां च शौर्यं च दाने च परमां स्थितिं ॥ १४ ॥ न त्वया सदृशः कश्चित्पुरुषेष्वमरोपम ॥ कुलभेदभयाच्चाहं सदा परुषमुक्तवान् ॥ १५ ॥

॥ २ ॥ जन्मशय्यागतं जन्मकालेशरशय्यागतं शरजन्मत्वात् ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥

॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ पुरुषेषु मानुषेषु एवं सत्यपि अतिसंभावितः पाण्डवानतिपीडयेरिति निश्चित्यातिरथोप्यर्थरथत्वेन गणित इति भावः ॥ १५ ॥